

KIS-390 – Gl. médicament, pharmacie.

(GE – 28 02 91)

Tro hon eus bet c'hoazh da bleustriñ war ar c'hevatal(ioù) da reiñ e Br. d'ar Gl. **médicament**, sl. KIS-168, La-07, pp. 40 hh.

Studiet e voe lerc'h ouzh lerc'h an termen henvoazel Br. **louzoù**, an termenoù Br. ledanoc'h o erdal **dramm, mezekniezh, mezegadur**. Meneget e voe an dezneuziad Br. **mezon** (diwar an hBr. **medon**) diwar skouer an Al. **Mittel** ; deveradoù diwar **mezeg** : **mezegdu, mezegdro, mezegadenn, mezegadell** ; diwar **yac'h** : **yac'htu, yac'haenn, yac'haell**. Klasket ar c'hendezneuziad da Br. **louzoù** diwar hKn. **ies**, krKb. **llys**, BrE. '**lezeu**' ; diwar al lañs, graet anv a hBr. **lub**. Hag, eme GP en e lizher eus ar 06 04 75, "da arverañ evel ultima ratio", e tegasad an dezneuziad Br. **lia** diwar an hIw. **liaig**, an Iw. **lia**, gant dave da CŮk. **lék**, Ru. **lekarstvo**, h.a. Taolet e voe ur sell ouzh Kb. **cyffur(f)** ha **nwydd**. Kinniget a-benn ar fin **gwezher**.

Kent adstagañ gant an imbourc'h, eo mat menegiñ diferadur ster kefridiel europat an termen :

"Nep danvezenn pe danzeadenn dezho perzhioù kurañ pe ergurañ ouzh kleñvedoù an dud pe al loened, nep aozad a vez diounezet d'an dud pe d'al loened war-benn savelañ un deznaouad mezegel, pe evit adsevel, dereizhañ pe daskemmañ arc'hwelerezh o organoù."

Greomp un adsell war ar strobard termenoù diaraok :

Br. **louzoù**. Evitañ da vezañ hollarveret en teodyezhoù ha gant ar yezherion lennegel e diouer termenoù azasoc'h (evel ma reont ivez gant **kached** diwar skouer remziadoù gallegerion aet hiziv da anaon pe dost da verkañ ingal c'hwec'h furm c'halenek disheñvel), e kinnigan bevennañ ar ger-mañ en e ster kentañ, eleze "plant (mezegel)". Ha, dre se, lemel pep forc'hellegezh diwar an deveradoù :

louzaouer "herboriste" ;

louzaouerezh "herboristerie" ;

louzaoua "herboriser" ;

louzawour "botaniste" ;

louzawouriezh "botanique".

Br. **dramm**. Hep pellaat re diouzh an arverioù henvoazel, e rafen gant ar ger-mañ hervez daou gemeradur, o chom nes da steriegezh Gl. **drogue** :

1) "médicament d'origine naturelle". Studiet e vez an drammoù er c'hemeradur-mañ gant un diskiblezh anvet e La. & Sz. **materia medica**, e Gl. **matière médicale**, **pharmacognosie**, en Al. **Pharmakognosie**, **Drogenlehre** ; a ve e Br. **drammoniezh**.

2) "substance douée de propriétés pharmacodynamiques utilisables en thérapeutique, mais dont il est fait un usage abusif dans des buts non médicaux qui peut conduire à la toxicomanie". Ar c'hemeradur-mañ a anavezet abaoe pellik amzer er yezh arnevez, a arvered endeo er yezh lennegel. D'e zec'heriañ e rae VALLEE gant Br. **triakl**, **strogaj**, Maodez GLANNDOUR gant Br. **strog**.

Br. **mezeg**- ha deveradoù. Kempred e voe kentañ arveradenn an termenoù Br. **mezegiezh**, **mezekniezh**, Gl. **médecine**, Al. **Medizin**. Hiziv avat e tenner da ober gant gerioù diamsteriekoc'h hag, e Gl. da nebeutañ, ez eo aet diarver **médecine** evel kenster da **médicament**. A-du-rall ne weler ket ar splot a ve o lezel a-gostez arverioù henvoazel Br. **mezekniezh**, h.a. mar be evit erlec'hiañ outo deveradoù all diwar **mezeg**- : **mezegadenn**, **mezegadell**, ha nebeutoc'h c'hoazh **mezegdu**, **mezegdro** (meneget gant GP evel brizhplakadurioù diwar an Al. hep dazont e Br.)

Seul gent a se ma arverer deveradoù **mezeg** gant ur ster ledanoc'h :

mezegañ "traiter (un malade, une maladie)" ;

mezegadur "traitement ; médication" ;

Mezekniezh "(la) Médecine (comme science et art)".

Br. **mezon**, a'm boa kinniget, ha dilezet war ali GP (sl. KIS-168, id., p. 41).

Br. **yac'h**- ha deveradoù. Div arbennadenn a welan ouzh dibab deveradoù diwar **yac'h** en degouezh-mañ : 1) re strizh eo erdal ar stirann pa na dalvez ket ar **M** da yac'haat hepken ; 2) pa zere klenkoc'h deveradoù **yac'h** ouzh ar sterva dalc'het gant deveradoù Et. **therap**- :

Yac'hadurezh, **Yac'hadouriezh**, "Thérapeutique (comme pratique & science)" ;

yac'haat, **yac'had** "(une) thérapeutique, procédé thérapeutique, thérapie" ;

yac'hadurour, **yac'hadour** "thérapeute" ;

yac'hadel aa. "thérapeutique".

Padal, ez eus ur c'hemeradur a erdal strishoc'h da Gl. **médicament** a c'hallfed degas amañ, an hini a gaver er c'hevenabad Gl. **nutriment**, Br. **maguzenn**, **magwezh** (sl. KIS-317, La-08, pp. 246) ~ Gl. **médicament**, Br. **yac'huzenn**, **yac'hwezh**. Er c'hemeradur-mañ e seller ar **M** evel araez kurañ pe ergurañ nemetken.

Br. **gwezh**. En danvez *Geriadur a Vezekniezh* e ran gant an termen-mañ e meur a zegouezh :

1) Er ster hollek a gaver gant ar Gl.Sz. **agent**, an Al. **Agens, Mittel, Wirkstoff** (sl. KIS-168, La-07, p. 45) ; sl. Br. **gorrewezh** "(agent) surfactif".

2) Er ster a gaver gant ar Gl. **agent pathogène** ; sk. : Br. **gwezh pore** "agent infectieux".

3) Er ster a gaver gant ar Gl. **agent thérapeutique** ; sk. : Br. **gwezherioù mezegel** "substances médicamenteuses" ; Br. **furm wezh**, "forme médicamenteuse". Er c'hemeradur-se, e ran gant deveradoù (sl. KIS-168, id., pp. 44-45) :

gwezheriañ "“médiquer”, "médication" ;

rakwezheriañ "prémédiquer ; prémédication" ;

bredwezh "psychotrope" ; h.a.

Diwar an adsell emeur o paouez ren e verzher n'eus, e-touez an holl dermenoù Br. renablet war sterva ar Gl. **médicament**, hini a glotfe klenk gant an diferadur kefridiel : pe strishoc'h pe ledanoc'h an erdalioù bepred. Ken ne welan diskoulm estreget rekouriñ d'an "ultima ratio", eleze degas an dezneuziad **lia** ha kinnig :

Br. **lia g.-où** "médicament" ;

Br. **liael, liaek** aa. "médicamenteux".

Ur splot all, hag unan a bouez, e ve digeriñ an hent d'an deverañ paoterek o pourchas an dermenoù a c'hortozer a bell 'zo war ur sterva diazez, an hini a zo en Et. dindan deveradoù **pharmak-** (diwar an hGr. favrmakon "nep danvezenn arveret da zaskemmañ natur ur c'horf, nep dramm yac'hus pe noazus ; dramm mezegañ, remed prientet, liñvel pe sonnel ; h.a.")

Ar yezh lennegel, skort he loazioù en dachenn-mañ, ned a ket pelloc'h eget an amprestadenn diouzh ar Gl. : **apotiker, apotikerezh**, amjestr deverañ diwarno, divarrek da bourchas al luniadoù Br. kevatal d'un teskad war ziorren a dermenoù arnevez : Gl. **pharmacocinétique, pharmacodépendance, pharmacodynamie,**

pharmacogénétique, h.a. O tegemer Br. **lia**, e tigoror an erv d'ur steudad termenoù berr ha sklaer :

liaerezh g. "Pharmacie (science & art)" ; b. "pharmacie (local)" ;

liaer g.-ion "pharmacien" ;

liaerdi g.-où "pharmacie (local, boutique)" ;

liaouriezh b. "art pharmaceutique" ;

liael, liaerezhel aa; "pharmaceutique" ;

liagimiezh b. "chimie pharmaceutique, pharmacie chimique" ;

liagorzhonezh b. "pharmacocinétique" (sl. KIS-391, p.) ;

liaestoue (drammestoue, gwezherestoue) g. "pharmacodépendance" (sl. KIS-320, La-08, pp. 260 hh.) ;

lianiñvoniezh b. "pharmacodynamie" ;

liaoniezh b. "pharmacologie" ; h.a.

Anat eo e chomfe Br. **apotiker, apotikerezh, apotikel** gant ur roll kevelañ e-kichen an termenoù arnevez.

MELLADOU EUS AN DANVEZ GERIADUR AR VEZEKNIEZH.

Gl. **pharmaceutique**, Br. **liael, liaerezhel, apotikel, apotikerezhel**.

A-zivout al liaerezh.

□ An deveradoù eeun eo **liaerezhel, apotikerezhel**. Koulskoude e kinnigan war un dro **liael** hag **apotikel**, hervez pleg ar yezh da gurzhañ an adanvioù diwar ar pennanvioù en **-erezh**, sk. : **politikel** diwar **politikerezh**. E tro **liael**, a intenter ivez evel deveret diwar **lia**, e verkfed, diouzh ret, an diforc'h ster etrezañ ha **liaerezhel**.

Gl. **pharmaceutique** : **art** –, Br. **liaouriezh** b. ; **liaerezh** g.

Er ster strizh, arver an anaoudegezhioù war al liaerezh da oberiañ pe brientiñ liaoù. Er ster-se, ober kentoc'h gant **liaouriezh**. Er ster ledan, ober kentoc'h gant **liaerezh**.

Gl. **pharmaceutique** : **chimie** –, **pharmacie chimique**, Br. **liagimiezh** b., **liaerezh kimiek**.

Skourr eus al liaoniezh o studiañ ar c'hediadoù kimiek danvezet d'ober liaoù.

Gl. **pharmaceutique** : **formule** –, Br. **delun** g. **lia, delun liaerezh**.

Displegad an araezioù ret da brientiñ ul lia.

Gl. **pharmaceutique : préparation** –, Br. **angevezh g. liael, angevezh liaerezh, angevezh apotikel.**

Lia danzeet el liaerdi. Kemm a reer etre Br. **mestrangevezh** (Gl. **préparation magistrale**) aozet diwar ordrenañs ur mezeg, ha Br. **bonangevezh** (Gl. **préparation officinale**) aozet diwar wehentoù Boneg al liaoù.

Gl. **pharmaceutique : produit** –, Br. **aozad g. liaerezh, aozad apotikel, lia g.**

Termen hollek oc'h envel kement gwezher yac'hadel pourchaset gant al liaerezh.

Gl. **pharmaceutique : spécialité** –, Br. **brientaozad g. liaerezh, brientaozad apotikel.**

Nep lia prientet en a-raok, arwerzhet en un arbarad dioutañ, ha debarzhet dezhañ gant Maodiernezh ar Yec'hed hag ar C'hedskor ar brientad mont en nevid.

Gl. **1. pharmacie, Br. liaerezh g-ioù.**

Skiant al liaoù hag arz ar prientiñ hag ar reoliñ anezho.

Gl. **2. pharmacie, Br. liaerezh b.-ioù, liaerdi g.-ioù, apotikerezh b.**

Stavell ma werzher liaoù (angevezhioù ha biantaozadoù), danvezennoù yac'hadel, kenderc'hadoù, traezoù ha binvioù evit an arouelioù korf (yec'hedouriezh, emwalc'herezh), a-wechoù ivez louzaouerezh ha frondoù.

Gl. **pharmacie : boutique d'une** –, Br. **stal b. ul liaerezh, apotikerezh b., liaerdi g.**

Rann eus stavell ul liaerezh ma tegemerer an arvalion.

Gl. **pharmacie : docteur en** –, Br. **doktor g.-ed el liaerezh.**

Gl. **pharmacie : école de** –, skol b. **al liaerezh.**

Gl. **pharmacie : étudiant en** –, **studier g.-ion war al liaerezh.**

Gl. **pharmacie : laboratoire de** –, **laboratoire pharmaceutique, Br. oberiadeg b. liaerezh, greanti liaerezh, liaerezh b. c'hreantel.**

Labouradeg ma oberier ent greantel liaoù d'o lakaat er c'henwerzh.

Gl. **pharmacie : médicament vendu en** –, Br. **lia gwerzhet en apotikerezh, gwezher gwerzhet el liaerdi.**

Gl. **pharmacie : préparateur en** –, Br. **darbariad g.-ed liaer, darbariad liaerezh.**

Implijad liaerezh, piaouer d'ur breoù micherel arbennik, o skoazellañ al liaer en e stal, o ren dornatadoù dindan atebegzh ha reolerezh al liaer e-unan, hag engwiriet da brientiñ ar gwezherioù, da zornata pistriennoù ha baderioù.

Gl. **pharmacie allopathique**, Br. **liaerezh b. allopatek**.

Liaerezh ma prienter ha ma werzher liaoù klasel, allopatek.

Gl. **pharmacie chimique** (sl. **pharmaceutique : chimie** –.)

Gl. **pharmacie galénique**, Br. **liaerezh g. galenek**.

Rann eus al liaouriezh o c'hoarvezout a dreuzfurmerezh un dram a orin diforzh (maenel, struzhel, loenel) en ul lia, ouzh e lakaat en ur furm (moustrad, siros, h.a.) azas d'an diounit.

Gl. **pharmacie homéopathique**, Br. **liaerezh g. homeopatek**.

Liaerezh ma prienter ha ma werzher liaoù homeopatek.

Gl. **pharmacien**, Gl. **liaer g.-ion, apotiker g.-ion**.

Piaouer d'un diplom Stad a liaerezh, o plediñ gant prienterezh ha gwerzherezh al liaoù, al louzoù mezegañ, an anroadoù hag an holl draezoù reizhfurm diouzh Boneg al liaoù. Notomp e ra ar Sz. gant **pharmacist** evit an hini a labour en arnodva ha gant **chemist** evit an hini a werzh al liaoù.

Gl. **pharmacocinétique**, Br. **liagorzhoniezh b.**

Studi dedro ul lia er bevedeg.

Gl. **pharmacodépendance**, Br. **drammestoue g., liaestoue, gwezherestoue**.

Hollad an anadennoù kreud ha bred a ra d'ur gwezher, goude un amzer danveziñ, bezañ diziouerus da gempouez bevedel ar gouziaviad.

Gl. **pharmacodynamie, 1. pharmacodynamique**, Br. **lianiñvoniezh b.**

Rann eus al liaoniezh o studiañ gwered al liaoù war ar bevedeg.

Gl. **2. pharmacodynamique**, Br. **lianiñvel aa.**

A-zivout gwered al liaoù war ar bevedeg.

Gl. **3. pharmacodynamique**, Br. **lianiñvek aa.**

O werediñ evel ul lia.

Gl. **4. pharmacodynamique**, Br. **lianiñvoniél, aa.**

A-zivout al lianiñvonezh.

Gl. **pharmacogénétique**, Br. **liahiloniezh** b.

Skourr eus an hiloniezh o studiañ hêregezh ar gizidigezh ouzh gwered ar gwezherioù mezegañ.

Gl. **pharmacognosie, matière médicale**, Br. **drammoniezh** b., **materi g. mezege**.

Rann eus al liaoniezh o studiañ orin, doareoù deskrivañ ha kenaoz kimiek ar gwezherioù o tont eus ar metou naturel.

Gl. **pharmacologie**, Br. **liaoniezh** b.

Skiant al liaoù en he c'hemeradur ledanañ, rannet e drammoniezh, liagimiezh, liaerezh galenek, pistrioniezh, lianiñvonezh.

Gl. **pharmacologique**, Br. **liaoniel** aa.

A-zivout al liaoniezh.

Gl. **pharmacologiste, pharmacologue**, Br. **liaoniour g.-ion**.

Arbennigour war al liaoniezh.

Gl. **pharmacomanie**, Br. **liagezh** g., **liagezhiadezh** b.

Sujadur kreudel ha bredele da arver al liaoù.

Gl. **pharmacopée**, Br. **liava g.-où kefridiel, boneg b. al liaoù, liavoneg**.

Roll an diferadennoù kefridiel o tougen war ar gwezherioù en araez da vont er mestrangevzhioù hag er brientaozadoù. Bez' ez eus liavonegoù riezal, ul liavoneg etrevroadel hag, abaoe 1970, ul liavoneg europat.

Gl. **Pharmacopée française, Codex**, La. **Pharmacopoea Gallica**, Br. **Boneg c'hall al liaoù, Liavoneg c'hall**.

Roll al liavaoù kefridiel gall embannet gant Kengor al Liavoneg ("Commission du Codex") krouet e 1908. Emañ an 9^t embannadur e talvoud hiziv.

Gl. **pharmacotechnie**, Br. **liagalvezerezh** g.

Rann eus al liaouriezh o plediñ gant douhenniñ ha danzen greantel ar gwezherioù mezegañ.

Gl. **pharmacothérapie**, Br. **liagur** b., **liagurañ**.

Mezegañ dre al liaoù.

Gl. pharmacovigilance, Br. liagost g., liagosterezh g.

Obererezh un aozadur kefridiel, anvet Kengor al Liagost ("Commission de Pharmacovigilance"), o notennañ, marilhañ ha priziañ reizhiadek miwredoù al liaoù arveret hervez ar reolennoù diounit erskrivet.